УДК 155.9

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-7\(13\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0255-7(13)-08)

<http://orcid.org/0000-0002-9652-6538>

Марія ТРОПІНА

офіс-менеджер Національного центру
«Мала академія наук України» МОН
України і НАН України, м. Київ, Україна

ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація. Важливим завданням освіти, окрім передавання спеціальних знань та вмінь, є формування у здобувачів освіти тих структурних компонентів особистості, що забезпечуватимуть високу ефективність майбутньої професійної діяльності. Процеси інтеграції української системи освіти у європейський світовий освітній простір ставлять перед закладами освіти завдання щодо підвищення якості надання освітніх послуг, реалізації ефективного освітнього процесу. Сучасне суспільство значною мірою зацікавлене в психологічних ресурсах особистості як основі всіх інших ресурсних складових розвитку цивілізації. Саме тому якості особистості, які дозволяють їй самостійно і активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до змінних умов життя, досягати успіху, професійно самореалізовуватися, мають формуватися і розвиватися на всіх етапах здобуття освіти.

Головна мета статті полягає в аналізі механізмів формування та функціонування особистості здобувача освіти в процесі його підготовки до професійної діяльності та наданні рекомендацій майбутнім фахівцям щодо ефективного використання ними методів психологічного інструментарію, з формування психологічної культури для успішної реалізації їхньої особистісної і професійної кар'єри.

Актуальність теми зумовлюється нинішніми важливими змінами в системі освіти, пов'язаними, зокрема, з розумінням людини як цілісності – особистості і суб'єкта професійної діяльності. Особлива увага приділяється проблемі розвитку особистості фахівця, становлення її професійних цінностей.

Концентруємо на необхідності забезпечення продуктивної спрямованості особистості, актуалізації мотивів її досягнення, посилення потреби в саморозвитку та самореалізації, а також підвищенні адекватності завдань освітнього процесу тим реальним завданням, які доводиться розв'язувати здобувачам освіти на різних етапах професійного навчання.

Ключові слова: освітня діяльність, професійна компетентність, здібності, темперамент, характер, професійно важливі якості, здобувачі освіти, навички.

Вступ. У психологічній науці категорія «особистість» належить до базових понять, але на сьогодні не існує загальновизнаного підходу до визначення цього поняття. Індивідуальні якості людини у психології розглядаються й у зв'язку з тим, як вони проявляються у процесі розвитку, становлення та функціонування особистості. Індивідуальні якості впливають на розвиток особистості; вони в значній мірі обумовлюють її формування [5]. Виникнення індивідуальних особливостей пов'язане з тим, що кожна людина проходить свій власний шлях розвитку, набуваючи на ньому найрізноманітніших типологічних відмінностей вищої нервової діяльності. Останні впливають на своєрідність утворюваних якостей. До індивідуальних особливостей людини належать: своєрідність відчуттів, сприймання, мислення, пам'яті, уяви, особливості інтересів, нахилів, здібностей, темпераменту, характеру особистості.

До найвищого рівня розвитку індивідуальних якостей людини відносяться здібності і темперамент. Темперамент є динамічною стороною характеру, його фізіологічною основою.

Зміни у структурі особистості відбуваються, що підтвердила педагогічна наука, як процес формування (розвитку) особистості під час педагогічного процесу в закладі освіти [7]. Разом з тим актуальною в цей період є й потреба в саморозвитку, прагнення до самовдосконалення, що виступає не тільки джерелом соціального, особистісного зростання людини, а й запорукою її навчально-професійних успіхів.

Зростання попиту на робітників високої кваліфікації і компетенції стає глобальним і вимагає постійних пошуків ефективних шляхів оптимізації підходів та методів їхньої професійної підготовки. Більшість навичок, які зараз отримуються у закладах освіти стануть нерелевантні.

Тому сьогодні посилена увага приділяється змісту викладання та використання педагогічними працівниками інноваційних засобів і сучасних технологій при навчанні здобувачів. Вже дуже скоро з'явиться новий клас людей, чий досвід, вміння й освіта виявиться абсолютно непридатними в суспільстві. Для таких «непотрібних людей» просто не буде підходящої роботи. Виникає питання, як готувати дітей до професій майбутнього? Звісно, починати потрібно з реформування системи освіти.

Тому сьогодні посилену увагу потрібно приділити змісту викладання та використанню педагогічними працівниками інноваційних засобів і сучасних технологій при навчанні здобувачів освіти. Перш за все, щоб залишитися на плаву, учням потрібно постійно підлаштовуватися під змінююче середовище, бути в контактi з оточуючими і головне – зберігати своє почуття ідентичності та свою систему цінностей. Зараз у світі дедалі більш уваги приділяють розвитку м'яких навичок (soft skills) – це міжпрофесійні навички, які дозволяють фахівцю адаптуватися до нових умов, змінювати сферу зайнятості, виконувати нестандартні завдання. Серед переліку всіх навичок найбільший попит в українських роботодавців мають навички працювати в команд, комунікабельність і когнітивні навички.

У перспективі до 2030 року найбільший попит матиме емоційний інтелект (EQ), вміння працювати в команді, когнітивні навички, критичне та стратегічне мислення. Тож розвиток адаптивного світогляду важливий як у буденному житті, так і професійній діяльності. Придбання таких навичок багато в чому залежить від змісту і методики навчання майбутніх фахівців [6]. Необхідно також сконцентруватися на питанні, як продуктивно працювати в цифровому світі і в зв'язку з цим переосмислити свої завдання [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність визначення компетентності у тлумаченні різними дослідниками розкривається через поняття «знання», «уміння», «навички», «отриманий досвід » і здібності,

які надбано і розвинуто завдяки навчанню. Також «компетентність» ототожнюється з колом питань, в яких людина добре обізнана.

В наукових працях, серед яких доцільно звернути увагу на дисертаційні дослідження таких дослідників компетентнісного підходу, як: О. Загіка [7], Д. Костюк, О. Паржницький, М. Ростока [11; 12], Т. Чернова [13] та ін., поняття «професійна компетентність» дістало подальшого розвитку.

Аналізуючи ці наукові досягнення, відзначимо, що науковці в загальному плані вважають професійну компетентність кваліфікованих робітників системною багатофакторною поліфункціональною індивідуальною якістю з характерним комплексом професійних знань, умінь, навичок, здібностей до виконання професійних завдань, що забезпечується певними професійно важливими якостями, наприклад такими, як: адаптивність, комунікативність, рефлексія, здатність до творчого пошуку, саморозвитку).

Зважаючи на те, що до структури компетентності (зокрема, і професійно-трудової) вчені (В. Болотов, І. Зимня, І. Єрмаков, А. Маркова, О. Пометун, О. Овчарук, О. Савченко, В. Серіков, А. Хуторської та ін.) відносять здібності, як важливі складові будь-якої діяльності, тому важливо розуміти саме роль здібностей в структурі особистості, прослідковувати взаємозв'язок між компетентністю й здібностями. Варто з'ясувати складові компоненти здібностей, що забезпечуватимуть обґрунтованість підбору засобів їх розвитку у процесі формування професійної компетентності та здійснити коректний підбір відповідних методів їх дослідження. Адже, на основі проведеного аналізу літературних джерел щодо феномену «здібність», зауважимо, що поняття «здібність» і «компетентність» мають певну подібність – за механізмом формування: вони не зводяться до знань і вмінь, забезпечують легкість і швидкість виконання діяльності, не включають в себе риси характеру,

темпераментальні властивості; але формуються завдяки відповідним характерологічним якостям, активності людини, наявності сприятливого соціального середовища. Спосіб формування здібності, як і компетентності – спіралеподібний: від одного рівня – до іншого за рахунок засвоєння певної порції знань чи вмінь, отримання досвіду, залучення комплексу психічних властивостей та особистісних якостей.

Досліджуючи процес навчання в аспекті його взаємозв'язку із розвитком здібностей, відомий український вчений Г. Костюк зазначає: «Часто думають, що здібності до навчання є тільки умовою його успішності. В дійсності ж вони і є його результатом» [4; 9].

Зростає актуальність визначення ролі здібностей в структурі становлення особистості, складових компонентів, діагностичних методик для вивчення рівня їх сформованості та умов розвитку здібності з точки зору онтогенезу психічного розвитку дитини.

Для оцінки рівня розвитку здібностей досить широко використовуються тести досягнень, тести інтелекту, креативності тощо.

Формування цілей статті. Дослідження взаємозв'язку здібностей, темпераменту та характеру в структурі особистості, їх вплив на підвищення рівня сформованості професійної компетентності здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Особистість здобувача освіти – це особистість, яка розвивається і змінюється. В дослідженнях, присвячених цим питанням, показується суперечності внутрішнього світу, складність знаходження своєї самобутності і формування яскравої, висококультурної індивідуальності. Особливості особистості студента і особливості розвитку її в особистості фахівця необхідно враховувати в процесі виховання, навчання і керівництва в умовах закладу освіти. Для визначення необхідної студенту системи знань, навичок, умінь не можна обмежуватись врахуванням профілю навчального закладу і вимог окремих професій.

Треба також правильно врахувати потреби всебічного формування властивостей і особливостей особистості здобувача як спеціаліста. Швидкість і міцність оволодіння знаннями, навичками, вміннями, труднощі, помилки залежать від індивідуальних особливостей як пізнавальних процесів, так і мотивів навчальної діяльності, здібностей та інших властивостей особистості студента.

Досі існуюча система освіти не враховувала достатньою мірою вплив на процес особистісного становлення здобувачів їхніх індивідуальних особливостей.

Закон України «Про освіту» (N 2145-VIII від 5 вересня 2017 року) закладає інструменти для вирішення частини з найбільш болісних проблем. «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Компетентність – якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за рахунок вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, у прийнятті адекватних рішень нагальної проблеми. Компетентність є результатом набуття компетенцій – особистих властивостей спеціаліста вирішувати визначений тип професійних задач, які передбачають дію людини за стандартною ситуацією.

Компетентність, на відміну від компетенції, має в собі елемент

готовності до ситуації через особистісну характеристику людини, через перехід від якості знання до якості діяльності, котра може бути нестандартною.

Отже, випускники закладів освіти мають володіти певними предметними та міжпредметними компетентностями, які мають забезпечити їм задовільну соціалізацію, конкурентоспроможність на ринку праці.

У визначенні поняття «компетентність» виходимо із його тлумачення в прийнятому в 2017 році Законі України «Про освіту», де «...компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну або подальшу навчальну діяльність» [1].

Значущою для нашого дослідження є запропонована Е. Зеєром структура особистості спеціаліста, яка містить такі компоненти: професійну спрямованість, професійну компетентність, професійно важливі психологічні якості, професійно значущі психофізіологічні властивості [5].

Професійні компетентності – сукупність знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують здатність виконувати на певному рівні трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом [3].

Доцільним буде доповнення психологічної структури особистості фахівця – зокрема, його професійно важливих якостей – ще й особистісно значущими якостями. Адже до професійно важливих якостей, згідно з традицією, відносять широкий спектр різних якостей людини – від природних задатків до професійних знань, одержуваних у процесі професійного навчання і самопідготовки: в тому числі особистісні

особливості. Особистісне становлення фахівця – це процес прогресивного перетворення, прогресивних структурних змін особистості, спрямований на формування системи особистісно значущих і професійно важливих якостей, опанування професійної діяльності під впливом соціальних дій і завдяки різним формам власної активності суб'єкта.

Професійне становлення фахівця – це процес прогресивної зміни його особистості в результаті соціальних впливів, професійної діяльності і власної активності, спрямованої на самовдосконалення і самоздійснення.

Процес особистісного і професійного становлення майбутнього професіонала та його готовність до майбутньої професійної діяльності суттєво пов'язані між собою. Адже в професійній діяльності реалізуються особистісні й творчі цінності її суб'єкта, але за умови, що вони були попередньо сформовані у процесі становлення його особистості.

Здібності і знання необхідні для оволодіння професією отримуються шляхом навчання, практики або інформальної освіти, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю.

В сучасній психології частіше стали говорити про компетенції, як інтегративні якості (здібності) особистості, що спрямовані на досягнення певного результату, оскільки компетенції, як і здібності характеризуються здатністю виконувати певне коло завдань конкретної діяльності.

Здібності характеризуються швидкістю, глибиною, легкістю і міцністю процесу оволодіння знаннями, навичками і вміннями. Тут існує діалектична єдність – наявність здібностей полегшує засвоєння знань, формування умінь і навичок, а міцні знання, вміння і навички, в свою чергу, сприяють розвитку здібностей. У процесі розвитку здібностей здобувачів дуже важливо слідкувати за успішністю їх просування, порівнюючи

сьогоднішні досягнення учнів з їх же вчорашніми досягненнями та перемогами. У японських школах не прийнято зіставляти успіхи і неуспіхи однієї дитини з результатами діяльності інших. Японські педагоги не без підстав вважають, що це порівняння принижує дітей. Успіхи учня прийнято порівнювати тільки з його ж успіхами.

Особливу увагу потрібно приділяти розвитку загальних та професійних здібностей здобувачів. Вони відрізняються за інтелектуальними здібностями, типом мислення, темпом просування у навчанні. Це необхідно враховувати при організації навчання, здійснювати диференціацію освітнього процесу. Для підвищення рівня навчальної діяльності необхідно підсилювати мотивацію навчання, використовуючи традиційні й нові технології, сучасні інформаційні технології, які активізують й інтенсифікують навчально-пізнавальну діяльність.

В структуру професійної компетентності фахівця будь-якого профілю, особливо фахівця в галузі освіти, в умовах інформатизації слід включати інформаційно-аналітичну діяльність як могутній потенціал для розвитку.

Сьогодні, використання цифрових технологій в освіті, є основою багатьох професій, вона призводить до створення знань нової якості, а отже, до розвитку людського капіталу.

У житті індивідуальні розбіжності в психіці людей проявляються в тому, що в одних і тих самих умовах різні люди поведуться по-різному, відчують різні переживання. Стиль діяльності кожної людини значною мірою залежить від типу вищої нервової діяльності, що входить до структури її темпераменту. Отже, у професійній орієнтації та підготовці до праці молоді потрібно зважати на особливості темпераменту.

Темперамент людини – це якість природжена, що не змінюється протягом життя. Загальна тенденція педагогічної психології – у процесі

навчання та виховання завжди спиратися на позитивні риси кожного типу темпераменту, не акцентуючи негативні.

Переваги холерика полягають у вмінні зосереджувати значні зусилля протягом короткого проміжку часу, а недолік у тому, що при тривалій роботі йому не завжди вистачає витримки.

Сангвінік володіє швидкою реакцією і підвищеною працездатністю на початковому періоді роботи, але в по закінченню знижує працездатність не тільки через швидку втомлюваність, але й через падіння інтересу.

Переваги флегматика – у здатності довго й наполегливо працювати, але він не в змозі швидко зібратися, сконцентрувати свої зусилля.

Меланхолік відрізняється великою витримкою, але повільним входженням у роботу, його працездатність вища в середині чи в кінці роботи.

Немає кращих чи гірших темпераментів, оскільки кожен з них має свої позитивні риси і недоліки. Тому головні зусилля повинні спрямовуватися не на зміну темпераменту, а на розумне використання його переваг і нівелювання його негативних рис. Недоліки темпераменту можуть компенсуватися за рахунок захопленості, спеціальної підготовки, вольових зусиль.

Залежно від змісту та умов діяльності сила, врівноваженість і рухливість нервової системи (темпераменту) особистості виявляються по-різному, відіграють позитивну або негативну роль. Там, де потрібна значна працездатність, витривалість, краще виявляє себе сильний тип нервової системи, а де слід виявити співчутливість, лагідність, краще виявляє себе слабкий тип нервової системи.

Дослідженнями доведено, що на основі однакових властивостей вищої нервової діяльності можна сформувати істотно різні динамічні особливості особистості: у слабого типу нервової діяльності – силу дій, у

неврівноваженого – врівноваженість, у інертного – жвавість, рухливість. Такі зміни настають під впливом змістового боку діяльності. Шляхом вправління можна досягти певного рівня гальмування, слабкості, інертності чи нестриманості рухів, але утворені в такий спосіб позитивні дії – сила, врівноваженість, рухливість – не усувають повністю природженої слабкості, нерівноваженості або інертності нервової діяльності.

На відміну від темпераменту характер людини може змінюватись протягом життя залежно від причин морального, соціального та економічного змісту. Це більш рухливе психічне утворення, що підлягає під коригування та прогнозування поведінки людини у тій або іншій ситуації.

В середині XIX століття в практичному розділі психології – психодіагностиці, що розроблявся Р. Кеттелом, Г. Еббінгаузом – французькими психологами на чолі з А. Біне розробляється ряд методик за визначенням специфічних особливостей осіб.

Наукова праця Кріса Петерсона і Мартіна Селігмана «Сильні риси характеру та чесноти» (Character Strengths and Virtues) [15] вважається основою науки позитивної психології і залишається однією з найбільш значущих праць у цій сфері. Ця робота охоплює доробок найвидатніших мислителів та філософів за останні 2500 років – від Арістотеля і Платона до найбільших світових релігій – і являє собою, мабуть, найвизначнішу спробу в історії переглянути, зібрати, дослідити та класифікувати позитивні якості людей. Ця праця привертає інтерес з боку широкого кола професій і дисциплін, серед яких: освіта, управління, консалтинг, психологія, коучинг і багато інших.

Один із ключових висновків дослідження характеру полягає в тому, що кожна людина має певний набір рис характеру. Згідно класифікації VIA Character [14], було відокремлено 24 основні сильні риси характеру. Кожна

риса проявляється у різному ступені, завдяки чому утворюється унікальний профіль особистості. Вони поділяються на шість категорій чеснот: мудрість та знання, відважність, людяність, справедливість, поміркованість та духовність. Ці риси характеру відповідають вимогам моралі та охоплюють наші здатності допомагати самим собі та іншим людям.

Характер має велике значення не тільки для самої особистості, але і для суспільства. Життя і робота колективу, особливий настрій кожної людини, визначаються якостями характерів індивідів.

В результаті дослідження з'ясувано, що процес особистісного і професійного становлення майбутнього професіонала та його готовність до майбутньої професійної діяльності суттєво пов'язані між собою. Адже в професійній діяльності реалізуються особистісні й творчі цінності її суб'єкта, але за умови, що вони були попередньо сформовані у процесі становлення його особистості.

Висновок. Ідея пріоритетної ролі освіти в розвитку сучасного суспільства, в забезпеченні на її основі стійких позицій на світовому ринку стала провідною у визначенні освітньої політики розвинених країн. Сьогодні в Україні також здійснюється широкоформатна освітня реформа.

В педагогічній діяльності висока ефективність навчання і виховання досягається завдяки всебічному спостереганню за здобувачами з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей.

Необхідність індивідуалізації навчання на даному етапі розвитку нашого суспільства спричинена прагненням суспільства до найбільш раціонального використання потенційних можливостей кожної людини, що пов'язане з виявленням та максимальним розвитком її здібностей і нахилів, зі всебічним та гармонійним розвитком особистості та задоволенням її інтересів і потреб.

У психолого-педагогічній літературі під індивідуалізацією навчання розуміють принцип організації такої системи взаємодії між учасниками

освітнього процесу, за якої якнайповніше враховуються і використовуються індивідуальні особливості кожного, визначаються перспективи подальшого розумового розвитку й гармонійного вдосконалення особистісної структури, відбувається пошук засобів, які компенсували б наявні вади і сприяли формуванню індивідуальної особистості [4; 11].

Особистість здобувача, як майбутнього спеціаліста – головний ціннісний орієнтир у діяльності закладу освіти. Сьогодні, як ніколи, викладач повинен навчитися бачити в учнях особистість, розуміти всю складність і багатогранність її структури, враховувати його вікові та індивідуальні особливості, виявляти у студента спадкові, набуті та зростаючі здібності й можливості, створювати максимально сприятливі умови для їх розвитку, розрізняти багатозначність його вчинків і дій, різноманітність почуттів, емоцій, мотивів.

Сучасне суспільство значною мірою зацікавлене в психологічних ресурсах особистості, які дозволяють їй самостійно і активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до змінних умов життя, досягати успіху, професійно самореалізовуватися. У зв'язку з цим вивчення особливостей становлення особистості здобувачів освіти впровадження отриманих знань у практику сприятиме підвищенню якості фахової підготовки, набуттю ними вміння розв'язувати нестандартні ситуації.

Перспектива. Більш глибоке психологічний аналіз та дослідження прояви рис характеру, здібностей, темпераменту їх взаємозв'язок та вплив на процес формування особистості в процесі навчання та професійної діяльності.

Використована література

1. Закон України «Про освіту» 5 вересня 2017 року (N 2145-VIII) // Голос України від 27.09.2017 // № 178-179 // Урядовий кур'єр від 04.10.2017.
2. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року [Електронний ресурс] /

грудень 2016. – 90 с. – Режим доступу до ресурсу : <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

3. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів» від 22.01.2018 № 74, зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 13 лютого 2018 р. № 165/31617. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0165-18/ed20180122#n28>.

4. Артющина М.В. Психолого-педагогічні аспекти інноваційного навчання студентів / М.В. Артющина // Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій : зб. матеріалів наук.-метод. конф., Київ, 5–8 лютого 2008 р. – К. : КНЕУ, 2008. – С.24–26.

5. Беляєв І.А. Цілісність людини в аспекті взаємозв'язку його здібностей і потреб: досвід типологізації : автореф. дис. Докт. філос. наук: захищена 16.02.2012: затв.18.10.2012 / І.А. Беляєв. - Челябінськ, 2012. – 55 с. – Режим доступу до ресурсу : <http://elibrary.ru/download/97133614.pdf>.

6. Бобрикова Ю. Сучасні та інноваційні методи викладання і навчання спеціалістів у вищій школі [Електронний ресурс] / Ю. Бобрикова // Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка». – 2018. – Вип. 4 (7). – Режим доступу до ресурсу: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/15/10>.

7. Загіка О. О. Формування професійної компетентності майбутніх агентів з постачання в професійно-технічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Загіка Олена Олегівна. – К., 2015. – 270 с.

8. Зеер Э. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования / Э. Зеер, Э. Сыманюк. – Высшее образование в России. – 2005. – № 4. – С. 24–28.

9. Костюк Г. С. Вікова психологія : навч. посіб. / Г. С. Костюк; [за ред. Г. С. Костюка]. – К. : Радянська школа, 1976. – 273 с.

10. Петренко Н.В. Психологія та педагогіка / Н.В. Петренко. – Х. : ХДУХТ, 2011. – 228 с.

11. Ростока М.Л. Підготовка фахівця до функціонування в мережевому професійному середовищі [Електронний ресурс] / М.Л. Ростока // Теорія і методика професійної освіти, 2016. – Вип. 10. – Режим доступу до ресурсу : <http://lib.iitta.gov.ua/705988/1/16%20tmpo%2010%20rostoka.pdf>.

12. Ростока М.Л. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Марина Львівна Ростока. – Харків, 2017. – 350 с.

13. Чернова Т.Ю. Розвиток професійної компетентності заступника директора з навчально-виробничої роботи у професійно-технічному навчальному закладі: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Чернова Тетяна

Юріївна. – К., 2013. – 271 с.

14. VIA Character. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.viacharacter.org/>.

15. Peterson, Christopher; Seligman, Martin E. P. Character strengths and virtues: A handbook and classification. — Oxford University Press, 2004.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» 5 veresnia 2017 roku (N 2145-VIII) // Holos Ukrainy vid 27.09.2017 // № 178-179 // Uriadovyi kurier vid 04.10.2017.

2. Tsyfrova adzhenda Ukrainy – 2020 («Tsyfrovyi poriadok denniy» – 2020). Kontseptualni zasady (versiia 1.0). Pershocherhovi sfery, initsiatyvy, proekty «tsyfrovizatsii» Ukrainy do 2020 roku [Elektronnyi resurs] / hruden 2016. – 90 s. – Rezhym dostupu do resursu : <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

3. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Metodyky rozroblennia profesiinykh standartiv» vid 22.01.2018 № 74, zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy vid 13 liutoho 2018 r. № 165/31617. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu do resursu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0165-18/ed20180122#n28>.

4. Artiushyna M.V. Psykholoho-pedahohichni aspekty innovatsiinoho navchannia studentiv / M.V. Artiushyna // Dosvid orhanizatsii ta aktyvizatsii navchalnogo protsesu na osnovi vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii : zb. materialiv nauk.-metod. konf., Kyiv, 5–8 liutoho 2008 r. – K. : KNEU, 2008. – S.24–26.

5. Bieliaiev I.A. Tsilisnist liudyny v aspekti vzaiemozviazku yoho zdibnostei i potreb: dosvid typolohizatsii : avtoref. dys. Dokt. filos. nauk: zakhyschena 16.02.2012: zatv.18.10.2012 / I.A. Bieliaiev. - Cheliabinsk, 2012. – 55 s. – Rezhym dostupu do resursu : <http://elibrary.ru/download/97133614.pdf>.

6. Bobrykova Yu. Suchasni ta innovatsiini metody vykladannia i navchannia spetsialistiv u vyshchii shkoli [Elektronnyi resurs] / Yu. Bobrykova // Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia «Pedahohika». – 2018. – Vyp. 4 (7). – Rezhym dostupu do resursu: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/15/10>.

7. Zahika O. O. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ahentiv z postachannia v profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Zahika Olena Olehivna. – K., 2015. – 270 s.

8. Zeer Э. Kompetentnostnyi podkhod k modernyzatsyy professyonalnogo obrazovaniya / Э. Zeer, Э. Сыmaniuk. – Vysshee obrazovanye v Rossyy. – 2005. – № 4. – S. 24–28.

9. Kostiuk H. S. Vikova psykholohiia : navch. posib. / H. S. Kostiuk; [za red. H. S. Kostiuka]. – K. : Radianska shkola, 1976. – 273 s.

10. Petrenko N.V. Psykholohiia ta pedahohika / N.V. Petrenko. – Kh. : KhDUKhT, 2011. – 228 s.

11. Rostoka M.L. Pidhotovka fakhivtsia do funktsionuvannia v mere-zhevomu profesiinomu seredovyschi [Elektronnyi resurs] / M.L. Rostoka // Teoriia i metodyka profesiinoi osvity, 2016. – Vyp. 10. – Rezhym dostupu do resursu : <http://lib.iitta.gov.ua/705988/1/16%20tmpo%2010%20rostoka.pdf>.

12. Rostoka M.L. Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh oblikovtsiv z reiestratsii bukhhalterskykh danykh : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Maryna Lvivna Rostoka. – Kharkiv, 2017. – 350 s.

13. Chernova T.Iu. Rozvytok profesiinoi kompetentnosti zastupnyka dyrektora z navchalno-vyrobnychoi roboty u profesiino-tekhnichnomu navchalnomu zakladi: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Chernova Tetiana Yuriivna. – K., 2013. – 271 s.

14. VIA Character. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu do resursu : <https://www.viacharacter.org/>.

15. Peterson, Christopher; Seligman, Martin E. P. Character strengths and virtues: A handbook and classification. — Oxford University Press, 2004.

Мария Андреевна Тропина

офис-менеджер Национального центра «Малая академия наук Украины»
МОН Украины и НАН Украины, г. Киев, Украина

ВЛИЯНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ СВОЙСТВ ЛИЧНОСТИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СОИСКАТЕЛЕЙ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. Важной задачей образования, кроме передачи специальных знаний и умений, является формирование у соискателей тех структурных компонентов личности, которые позволят обеспечить высокую эффективность будущей профессиональной деятельности.

Процессы интеграции украинской системы образования в европейское мировое образовательное пространство ставят перед учебными заведениями проблему повышения качества предоставления образовательных услуг, обеспечения надлежащего уровня образовательного процесса. Современное общество в значительной степени заинтересовано в психологических ресурсах личности как основе всех других ресурсных составляющих развития цивилизации. Именно поэтому качества личности, которые позволяют ей самостоятельно и активно действовать, принимать решения, гибко адаптироваться к изменяющимся условиям жизни, достигать успеха, профессионально самореализовываться, должны формироваться и развиваться на всех этапах получения образования.

Главная цель статьи заключается в анализе механизмов формирования и функционирования личности в процессе обучения и профессиональной деятельности и предоставлении рекомендаций будущим специалистам по эффективному использованию ими методов

психологического инструментария, формировании психологической культуры для успешной реализации их личностной и профессиональной самореализации.

Актуальность темы обусловлена нынешними важными изменениями в системе образования, связанными, в частности, с пониманием человека как целостности - личности и субъекта профессиональной деятельности. Особое внимание уделяется проблеме развития личности специалиста, становление его профессиональных ценностей. Концентрируем необходимость обеспечения продуктивной направленности личности, актуализации мотивов ее достижения, усиление потребности в саморазвитии и самореализации, а также повышении адекватности задач образовательного процесса тем реальным задачам, которые приходится решать соискателям на разных этапах профессионального обучения.

Ключевые слова: образовательная деятельность, профессиональная компетентность, способности, темперамент, характер, профессионально важные качества, соискатели образования, навыки.

Mariia And. Tropina

Office Manager of the National Center «Junior Academy of Sciences of Ukraine» of the MES of Ukraine and the National Academy of Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine

INFLUENCE OF INDIVIDUAL PROPERTIES OF THE PERSONALITY ON THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF EDUCATION APPLICANTS

Abstract. An important task of education, in addition to the transfer of special knowledge and skills, is the formation of the structural components of the personality, which will ensure the high efficiency of future professional activities. The processes of integration of the Ukrainian education system into the European world educational space pose for educational institutions the problem of improving the quality of educational services, ensuring the proper level of the educational process. Modern society is largely interested in the psychological resources of the individual as the basis of all other resource components of the development of civilization. That is why the qualities of the person, which allow her to independently and actively act, make decisions, flexibly adapt to changing conditions of life, achieve success, professionally self-realize, should be formed and developed at all stages of education.

The main purpose of the article is to analyze the mechanisms of formation and functioning of the individual in the process of learning and professional activity and to provide recommendations to future specialists on their effective use of methods of psychological tools, the formation of psychological culture for

the successful implementation of their personal and professional self-realization.

The relevance of the topic is due to the current important changes in the educational system, related, in particular, to the understanding of a person as an entity - a person and a subject of professional activity. Special attention is paid to the problem of the development of the personality of a specialist, the formation of his professional values. We concentrate on the need to ensure the productive orientation of the individual, updating the motives for achieving it, increasing the need for self-development and self-realization, as well as increasing the adequacy of the tasks of the educational process to the real tasks that applicants have to solve at different stages of vocational training.

Key words: educational activities, professional competence, abilities, temperament, character, professionally important qualities, applicants for education, skills.

Стаття надійшла до редакції 20 жовтня 2019 року